

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 1406/1, донетом на седници одржаној дана 25. 4. 2024, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда **Милана Миловановића** под насловом „**Архивско-документалистичка грађа Археолошког института у Београду: историјат, структура, дигитализација**”, урађену под менторским руковођењем др **Бојана Ђорђевића**.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Гордана Ђоковић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: библиотекарство

Датум избора у звање: 17. 12. 2019.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду – Филолошки факултет

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Драгана Грујић

Звање: ванредни професор

Ужа научна област: библиотекарство

Датум избора у звање: 17. 12. 2019.

Установа на којој је запослен: Универзитет у Београду – Филолошки факултет

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: Снежана Голубовић

Звање: научни саветник

Ужа научна област: археологија

Датум избора у звање: 26. 10. 2022.

Установа на којој је запослен: Археолошки институт

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Милан Миловановић
Датум и место рођења:	29. 6. 1988, Пожаревац
Наслов мастер рада:	Браничево у рановизантијском периоду на основу археолошких налаза
Датум одбране мастер рада:	20. 8. 2016.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Универзитет у Београду – Филозофски факултет
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	археологија

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

Milovanović, Milan: 2022. Documentation Office of the Institute of Archaeology in Belgrade as an Organisational Unit, *Archaeology and Science* 18, 253-267.

Миловановић, Милан: 2022. Средњовековно Ждрело и његов историјски значај до Милутинове владавине (1282-1321), у: Станковић, В., Марјановић, Д. ур. *Седам векова од упокојења Светог краља Милутина (тематски зборник)*, Врање, 263-294; 317-332.

Миловановић, Милан; Миловић, Оливера: 2022. Два језичка типа Мартиновка из Дубравице и Старог Костолца, *Гласник Српског археолошког друштва* 38, 353-366.

Никић, Сања; Миловановић, Милан: 2023. Историјски ход Библиотеке Археолошког института у Београду кроз рад библиотекара, *Читалиште* 42, 45-53.

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

**Архивско-документалистичка грађа Археолошког института у Београду:
историјат, структура, дигитализација**

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет дисертације јесте систематски приказ историјата и развоја теренске документације у Археолошком институту у Београду, почев од оснивања 1947. године до данас. Овај део рада кандидат је сагледао кроз прикупљену документацију различите врсте и архивску грађу која се налази у Археолошком институту и архивима на територији Србије (Државни архив Србије, Архив САНУ, Архив Југославије, и други историјски архиви). Паралелно са приказом вођења, прикупљања и инвентарисања документационе грађе кроз рад стручних сарадника за документацију, кандидат је пратио и рад установе кроз реализацију пројеката на археолошким локалитетима различите хронолошке припадности. Други сегмент дисертације односи се на дигитализацију теренске документације (креирање метаподатака, заштита, итд.), као и стварање централне електронске базе података ради лакше претраге и доступности.

Циљ дисертације се сагледава кроз два основна постулата. Први је историјски приказ прикупљања, инвентарисања и заштите теренске документације у Србији, као и представљање систематског рада Одељења за документацију као организационе јединице Археолошког института. У овом делу дисертације представљени доступни извори (архивска и документациона грађа) који пружају основ за стварање опште историјске слике у документацији Института. У другом делу дисертације циљ је да се укаже на модалитете дигитализације и креирање централне базе података која омогућава транспарентну претрагу теренске археолошке документације и архивске грађе која је претходно претворена у одрживи електронски облик.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Једна од основних хипотеза дисертације је да се кроз доступне изворе (писане и усмене) може пратити ток историјског развоја и структуре архивско-документалистичке грађе у Археолошком институту у Београду. Прегледана грађа, у првом реду архивска, омогућава садржајно сагледавање на прикупљању, инвентарисању и заштити документационог садржаја кроз рад стручних сарадника почев од оснивања установе 1947. године до данас. Детаљним приказом у контексту историјата развоја документације, ставра се полазно тежиште у погледу креирања метаподатака и централне базе који ће омогућити лакши рад на пољу претраживања грађе ове врсте, што уједно представља и примарни очекивани резултат.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација кандидата Милана Миловановића под називом „Архивско-документалистичка грађа Археолошког института у Београду: историјат, структура, дигитализација“ има 356 страна.

У *Уводу* дисертације кандидат је нагласио важност вођења теренске документације као најважније и највалидније документационе верификације теренских истраживања у археологији. Уз то, документовање података прикупљених током истраживања омогућује даљу правилну обраду археолошке грађе. Археолошку документацију чине дневници, теренски цртежи, фото-дневници, фотографије, филмски записи, бележнице и класификациони картони. У последње време израђује се и дигитална документација базирана на фотограметријским снимањима и дигиталној перспекцији терена. Кандидат наглашава да је Документација (Одељење за документацију) Археолошког института у Београду централна база архивско-документалистичке грађе настале археолошким истраживањима.

У поглављу *Историјат настанка, евидентирања и чувања археолошке документалистичке грађе у Србији до 1947. године* кандидат је пружио драгоцене податке о почецима археолошке документације у Србији од првих рекогносцирања терена у време аустријске владавине 1699. године, па до активности које су се одвијале под окриљем Музеума србског (доцније Народног музеја). Потом је истакао рад Милоја Васића на систематском прикупљању и чувању археолошке документације, те дао слику стања у овој области до краја Другог светског рата.

Поглавље *Оснивање и развој Археолошког института у Београду* отпочиње кратким освртом кандидата на историјат настанка и развоја археолошких научних установа у Србији до 1947. године, када је основан Археолошки институт. Кандидат је показао да прве замисли о тзв. Заводу за археолошка истраживања потичу још из 1908. године, а да је званичан предлог о оснивању Археолошког института у оквиру Српске краљевске академије изнет 1935. године, те да је чак донет нацрт уредбе о његовом раду. Потом кандидат говори о самом чину оснивања Археолошког института након Другог светског рата, његовом деловању у оквиру Српске академије наука и уметности, те његовом профилисању као самосталне научноистраживачке установе.

Централни део дисертације отпочиње поглављем *Историјат и структура архивско-документалистичке грађе и њеног вођења у Археолошком институту у Београду*. Овај историјски преглед кандидат је везао за три временски јасно разграничене етапе (1947-1961; 1962-1992, 1993-2020), истичући специфичности сваке и указујући на тешкоће, али и достигнућа у прикупљању, класификацији, организацији и документационој верификацији грађе са великог броја археолошких локалитета у нашој земљи. Кључан за ово поглавље јесте минуциозан приказ постепеног сазревања свести о потреби да се у оквиру Археолошког института оснује посебно одељење за документацију, те приказ његовог настанка и развоја.

На ово се надовезује поглавље *Данашње стање Документације као организационе јединице Археолошког института*, у коме кандидат говори о разним елементима ове службе, просторном распореду, организацији рада, опсегу делатности, те о начину вођења, евидентирања и чувања архивско-документалистичке грађе прикупљене теренским истраживањима.

У поглављу *Уопштена структура и основни начин израде научне и техничке документације* кандидат је детаљно приказао теренску документацију као особен вид архивске грађе, указавши на њене специфичности, елементе, као и процес израде. Тиме је пружио и основ за разматрање посебних начина њене класификације, обраде и чувања, како у самом Археолошком институту, тако и доцније у архивима.

Дисертација врхуни поглављем *Дигитализација архивско-документалистичке грађе у Археолошком институту*. Кандидат је указао да је још 1988. године на археолошком локалитету Виминацијум креирана аутоматска обрада података за археолошке предмете и гробне целине, те да је од тог доба почело да се озбиљно размишља о дигитализацији археолошких података. Други кључни моменат је формирање Радне групе за дигитализацију културног наслеђа, 2008. године. Кандидат је, затим, пружио детаљан опис поступка

дигитализације археолошке документације, начине и програме, као и поступак са тзв. метаподацима. Најзад је описао Централну електронску базу података при Археолошком институту у Београду.

У *Закључку* кандидат је сумирао резултате до којих је дошао у својим истраживањима, наглашавајући потребу уједначавања и обједињавања целокупне археолошке грађе и документације у научним установама и архивима Србије, за коју се, захваљујући дигитализацији, најзад стичу сви услови.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација кандидата Милана Миловановића заснована је превасходно на архивским истраживањима која су спроведена педантно, критички и са смислом за анализу и систематизацију добијених информација. Кандидат је анализирао изворну грађу и документа из Регистратуре Археолошког института, Документације Археолошког института, Архива Српске академије наука и уметности, Библиотеке Српске академије наука и уметности, Државног архива Србије, Архива Југославије, Архива Радиотелевизије Србије, Музеја Српске православне цркве и Народног музеја. На основу ове грађе (у самој дисертацији наведено је и делимично цитирано више стотина докумената) сачинио је изузетно вредан рад који је прави допринос познавању историје теренских археолошких истраживања у Србији, историје Археолошког института у Београду и – најважније – историје прикупљања, обраде и чувања археолошке документације у нас. Рад је јасно вођен, поглавља су смислено и садржајно добро уобличена, а практични део дисертације огледа се у поглављу о дигитализацији археолошке документације са пресеком стања и предлозима за даљи поступак.

Пошавши од историјата и структуре једне организационе јединице Археолошког института, кандидат је пружио историју самог института. Али, још и више, говорећи о томе, докторанд је својом дисертацијом дао вредан прилог нашој културној историји којој још увек мањкају овакви прилози за историју научних и културних установа.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „**Архивско-документалистичка грађа Археолошког института у Београду: историјат, структура, дигитализација**“ аутора **Милана Миловановића**, констатовано је да утврђено подудараре текста износи **5 %**.

Овај степен подударности последица је цитата, библиографских података и личних имена, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација **„Архивско-документалистичка грађа Археолошког института у Београду: историјат, структура, дигитализација“** кандидата **Милана Миловановића** оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом **„Архивско-документалистичка грађа Археолошког института у Београду: историјат, структура, дигитализација“**, коју је урадио кандидат **Милан Миловановић** под менторством др **Бојана Ђорђевића**, и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Гордана Ђоковић
председник Комисије
2. _____
др Драгана Грујић
члан Комисије
3. _____
др Снежана Голубовић
члан Комисије